

GSVU Nieuws

November 2023, nummer 128

Van de bestuurstafel

In Trouw van 28 oktober las ik dat Dick de Vos vijftig soorten voor de Canon van de Nederlandse natuur heeft gekozen:

“..... de ladekasten onder de vitrines vol opgezette dieren in de Live Science-zaal van Naturalis

..... tussen tientallen bruinige vlinders knalt het oranje van de grote vuurvlinder eruit, het vrouwtje een fractie groter en met meer zwarte stippen op haar vleugels dan het feloranje mannetje.”

“..... toen ik met Susan Oosterlaar in de Weerribben op zoek ging naar de grote vuurvlinder.....”

Het kan verkeren, hebben we net in oktober een enthousiaste lezing gehad van Susan Oosterlaar over de vuurvlinder, wordt die vlinder opgenomen in de Canon van de Nederlandse natuur. Zo zie je maar, onze lezingen zijn bij de tijd!

Van geheel andere aard was de lezing van Benita Spronk over ‘Moreel beraad’. Een interessante lezing die past bij de VU en ons aanzet tot nadenken.

De dagtocht in september was weer zeer geslaagd mede door het weer. De toespraak viel goed, de reis was niet te lang, leuke stadwandeling op eigen houtje, museum was interessant, diner verdiende wat verbeterpuntjes. Verder top!

Leuk ook de fotorapportage over de dagtocht van Peter de Haan en bewerkt voor YouTube door Hajo Strik: al bijna 250 keer bekeken!

Ook heeft deze zomer ons lid Marie-Jeanne van Hövell tot Westerfliet voor geïnteresseerde leden een leuke en inspirerende presentatie gehouden bij haar overzichtstentoonstelling in museum JAN (Amstelveen). Waarvoor dank!

Zo naderen we weer het einde van dit jaar. In december nog een lezing van ons lid Paul van der Valk en dan op naar het nieuwe jaar. Uiteraard starten we dan de jaarlijkse activiteiten met onze Nieuwjaarsbijeenkomst; informatie hierover vinden jullie elders in dit blad. Neem hier goed nota van!

En iedereen alvast, ondanks alle hectiek in de wereld om ons heen, een goede, gezonde decembermaand gewenst, met hopelijk voldoende rust en vrede!

Ton van Lambalgen, voorzitter

Bijeenkomsten herfst/winter 2023/24

De maandelijkse bijeenkomsten vinden plaats op iedere eerste dinsdag van de maand. De inloop met koffie en thee start om 13.30 uur, gevolgd van 14.00 tot 15.00 uur door een lezing. Na afloop is er gelegenheid om onder het genot van een drankje wat na te praten.

5 december	Paul van der Valk over Onderzoek en covid-19
Locatie: Aurora HG 0C29
2 januari	Nieuwjaarsbijeenkomst
Locatie: Foyer, Amsterdam UMC, locatie VUmc
6 februari	Dorly Deeg over de epidemiologie van de veroudering
Locatie: volgt
5 maart	Algemene Ledenvergadering gevolgd door een lezing
Locatie: volgt

Video-opnames van de bijeenkomsten zijn te vinden op:
<https://www.youtube.com/@gezelschapseniorenvuvumc6084>

Bestuursmededelingen

Nieuwe leden

Mw, E. (Ella) Wetser, Alkmaar

Wij heten haar van harte welkom

Meer informatie over onze vereniging en het aanmeldformulier zijn te vinden op onze website: www.gsvu.nl.

Dagtocht 2023

*5 september werd een zonovergoten dag, warm, maar nog net niet té.
Het weer dat we misschien verdienden.*

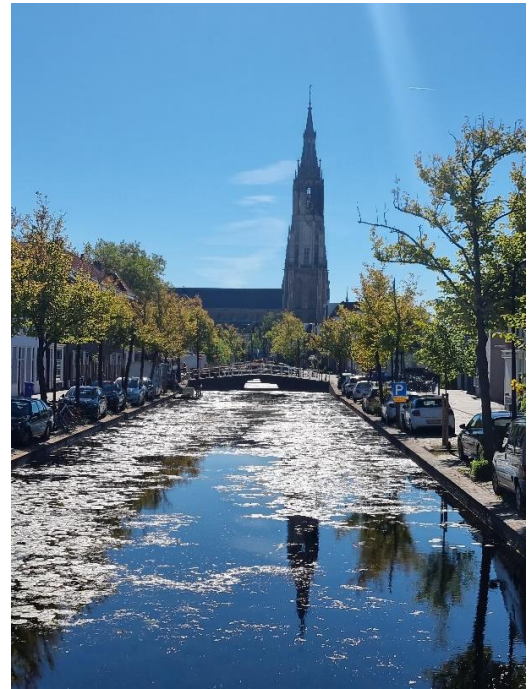
Als vanouds kwamen we samen in de medische faculteit, waar we dit keer werden toegesproken door dr. Gijsbert J. Siertsema, directeur communicatie van de VU. Hij gaf ons een duidelijk overzicht van de stand van zaken. De twee belangrijkste punten waren niet nieuw. De VU zucht onder het toenemende aantal (buitenlandse) studenten en probeert onder andere mogelijk met avondcolleges toch alle studenten goed onderwijs te geven. Verder wordt komend jaar zoals dr. Siertsema het beschreef een 'pittig jaar' of wel er moet bezuinigd worden.

Desalniettemin en ondanks file op de A10, uitval bij het openbaar vervoer en opgebroken wegen in Buitenveldert was iedereen welgemoed op tijd in de bus. De rit naar Delft verliep voorspoedig. Op de paardenmarkt vond de bus een plaatsje en konden wij een restaurant binnenlopen voor koffie met appelgebak. Hierna was er gelegenheid om een wandeling door de binnenstad te maken. Vrijwel iedereen liep door rustige zijstraatjes met banken voor de deur en langs smalle grachten met waterlelies

(dankzij een vaarverbod) naar de grote markt.

De nieuwe kerk blijft imponeren en het stadhuis is een mooi voorbeeld van de welvaart die eeuwen geleden Delft kenmerkte. Op de terugweg viel de hoge waterstand in de grachten en de lage ligging van de huizen op, in de oude binnenstad leeft men dicht bij het water. Het was voor de meesten van ons een feest van herkenning, dat niet te lang kon duren omdat de bus wachtte.

GSVU-leden zijn gedisciplineerd, zodat we op tijd in Pijnacker waren voor de lunch met kroket. Vandaar gingen we weer naar Delft om het Royal Delft-museum te bezoeken. We kregen een rondleiding door het gebouw (op zichzelf al zeer bezienswaardig) en de tentoonstelling met een goed historisch overzicht van de geschiedenis van het aardewerk in Delft. Van de vele aardewerkfabriekjes is nu nog de porceleyne fles over. Er waren heel fraaie voorbeelden uit vroeger en hedendaagse tijden. Onder andere veel tegeltableau's. Vervolgens was er een uitgebreide toelichting op het

werkproces (hoeveel werkuren zal het niet kosten om een stuk aardewerk te maken). Tot slot bezochten we een tentoonstelling met het werk van Bas Meeuws: Flowers in Blue. Een heel intrigerende tentoonstelling, bloemen worden

gefotografeerd en tot imaginaire boeketten in Delftsblauwe vazen geschikt. Alles bij elkaar een middagvullend programma.

Als laatste werden we via een deel van het groene hart (altijd mooi) naar een ons vertrouwd restaurant in Haarzuilen gebracht om het diner te gebruiken. Terug in Amsterdam stapten we lichamelijk en geestelijk verzadigd uit, terugkijkend op een mooie dag.

An Greven

Nieuwjaarsbijeenkomst

De nieuwjaarsbijeenkomst op 2 januari 2024 vindt plaats in de AmstelFoyer van Amsterdam UMC, locatie VUmc kliniek. De ingang is aan De Boelelaan 1117, 1081 HV Amsterdam. Zie de digitale infoborden.

Programma

10.30 uur	Ontvangst met koffie en bonbons
11.15 uur	Muziek in de kapel
12.00 uur	Toespraak
12.30 uur	Lunchbuffet
15.00 uur	Sluiting

De Amsterdamse brandweer heeft het maximum aantal aanwezigen vastgesteld op 100. Net als eerder worden de aanmeldingen voor de nieuwjaarsbijeenkomst op volgorde genoteerd. **Tot 15 december hebben leden van het GSVU voorrang.** Na die datum worden de nog beschikbare plaatsen ingevuld met aangemelde partners. U ontvangt per e-mail bericht van plaatsing of wachtlijstplaatsing. Bij onverhoopte afwezigheid graag zo spoedig mogelijk bericht, zodat mensen op de wachtlijst alsnog kunnen worden geplaatst.

U kunt zich tot uiterlijk 15 december 2023 aanmelden, door onderstaande gegevens te mailen naar: evenementen.GSVU@gmail.com

Of door onderstaand formulier uit te knippen en te sturen naar:

R. Meijer, De Parelvisserlaan 26, 1183 RL Amstelveen

Aanmelding Nieuwjaarsbijeenkomst GSVU

Voornaam lid.....Achternaam.....

Voornaam partner.....Achternaam.....

Telefoon.....E-mail.....

De grote vuurvliinder

De lezing van Susan Oosterlaar op 3 oktober ging over een bijzondere vlinder die alleen voorkomt in de laagveengebieden De Weerribben, De Wieden en de Rottige Meente.

Susan Oosterlaar benadrukte het cruciale belang van onderhoud voor de diversiteit in het gebied. Dit essentiële werk wordt uitgevoerd door Staatsbosbeheer en haar natuurbeheerders, die zich inzetten voor het behoud en de bescherming van de leefomgeving van de grote vuurvliinder. De grote vuurvliinder (*Lycaena dispar batava*) is een endemische ondersoort die alleen in Nederland voorkomt. De vlinder is herkenbaar aan zijn opvallende oranje vleugels met zwarte stippen. Hij is sterk afhankelijk van een specifieke habitat, namelijk moerasvegetatie, waar zijn enige waardplant, de waterzuring, gedijt. Hoewel er geen sprake is van een sterke afname op dit moment, zijn de schommelingen in de populatie van jaar tot jaar zorgwekkend.

De mannelijke grote vuurvliinder heeft donkere stippen op zijn vleugels (Foto: Susan oosterlaar)

Susan Oosterlaar heeft dit fascinerende verhaal vastgelegd in haar boek over de grote vuurvliinder. Naast het beschrijven van de biologie en ecologie van de vlinder, belicht ze ook de uitdagingen waarmee deze soort wordt geconfronteerd. Haar werk werpt een licht op de noodzaak van inspanningen om het voortbestaan van de grote vuurvliinder (*Lycaena dispar batava*) te waarborgen.

De spreker benadrukte dat het verhaal groter is dan alleen de vlinder; de vlinder fungeert als een indicator voor het hele gebied. Individuen en gemeenschappen kunnen een belangrijke rol spelen in het behoud van deze bijzondere vlindersoort

en het herstel van het ecosysteem waarin zij floreren. Door bewustwording te vergroten, educatie te bevorderen en deel te nemen aan lokale natuurbeschermingsprojecten, kunnen mensen direct bijdragen aan het behoud van de grote vuurvliinder en haar leefgebied.

Het monitoren van populaties, het herstellen en beschermen van geschikte habitats, evenals het beheren van recreatieve activiteiten in kwetsbare gebieden, vormen allemaal cruciale aspecten van het behoudsproces. Bovendien is het belangrijk te vermelden dat de soort opgenomen is in het Natura 2000-programma, waardoor er een juridische verplichting rust op het behoud en de bescherming ervan.

Tot slot benadrukte de lezing het belang van lange termijn engagement. Het behoud van de grote vuurvliinder is een continu proces dat voortdurende aandacht en inzet vereist. Door gezamenlijke inspanningen kunnen we ervoor zorgen dat toekomstige generaties kunnen blijven genieten van deze prachtige vlindersoort en het welzijn van het hele ecosysteem.

Haiku

Regen, eindeloos
Steeds nat worden, maar gelukkig is
Thuis droog, warm en veilig

An Greven

Limerick

Er kwam eens een heer uit Spanje
Per boot versierd met wat franje
Paard en Piet stonden klaar
Met wat lekkers zowaar
Goed voorbereid op de campagne

Moreel beraad in tragische situaties

In het ziekenhuis staan zorgverleners voor uiterst moeilijke situaties, waarin van hen keuzes worden verwacht. Wat de zorgverlener ook kiest, de keuze brengt schade met zich mee. Hoofd geestelijke verzorging van Amsterdam UMC, Benita Spronk, legde op 7 november uit hoe moreel beraad hierbij een handvat kan zijn.

Afgelopen maart promoveerde Benita Spronk op haar proefschrift 'Moral Case Deliberation in the face of tragedy'. Zij bestudeerde daarvoor een bijzonder aangrijpende casus. "Het betrof een zwangere vrouw, gediagnosticeerd met een dodelijke hersentumor. Ondanks de slechte vooruitzichten wilde zij de zwangerschap behouden. De vraag waar de zorgverleners voor stonden was: geven we deze vrouw antibiotica en/of sondevoeding om haar leven te verlengen en de baby een betere kans te geven of richten we de behandeling op comfort en palliatieve zorg? Over deze casus zijn drie moreel beraden gehouden", aldus Benita Spronk.

"De behandelend arts vertelde mij: 'Er zijn van die casussen die je bijblijven, en dit is er eentje (-) De tragiek van een zwangere met een kind in situ die dan heel snel progressief een kwaadaardig proces heeft, dat gaat je niet in je koude kleren zitten. Ik heb er slapeloze nachten van gehad, en (-) de moeilijkheid was, je zit altijd met moeder en kind, je hebt met beide te maken.' Moreel beraad is erop gericht zorgverleners bij deze moeilijke keuzes te ondersteunen. In moreel beraad komen zorgverleners bij elkaar om samen een morele vraag of dilemma te onderzoeken, uit hun dagelijkse praktijk. Dit gebeurt onder leiding van een daartoe speciaal opgeleide gespreksleider.

"Uit de ervaringen van zorgverleners komt naar voren dat tragiek gepaard gaat met intens verdriet. Het betekent een confrontatie met machteloosheid en met een bedreiging van menselijke waardigheid. De interviews geven aan dat moreel beraad helpt bij de reflectie daarop. In deze casus komen het moeten handelen aan de ene kant en het moeten aanvaarden van wat je niet kunt veranderen aan de andere kant, samen. De conclusie van de bestudering van deze casus is, dat de waarde van moreel beraad vergroot kan worden, door dit samenkomen van handelen en aanvaarden bewuster aan de orde te stellen."

Schade

"Ik ben op drie onderwerpen in het bijzonder ingegaan. Het eerste onderwerp is schade. Wat keuzes in tragische situaties bijzonder maakt, is dat deze niet zonder morele schade mogelijk zijn. Er blijft altijd een fundamentele schade over die moet

worden erkend. De toegevoegde waarde van het bespreken van schade in moreel beraad ligt volgens gespreksleiders in de bewustwording van tragiek. Het laat zien dat er geen oplossing is. Het brengt de gevolgen van keuzes in beeld en legt de pijn van een keuze bloot.

“Maar dit is niet het enige. Het bespreken van schade helpt ook bij het omgaan met tragiek. Het draagt bij aan het delen van ervaringen, waardoor zorgverleners zich gesteund kunnen voelen. Moreel beraad kan het nadenken bevorderen hoe schade - zo mogelijk - te repareren is. In tragische situaties kan er echter blijvende schade zijn, waar patiënten mee moeten leren leven. Het leven is en blijft kwetsbaar. Duidelijk wordt dat het formuleren van schade niet alleen iets negatiefs hoeft te zijn. Het laat zorgverleners ook nadenken over waarden die zij belangrijk vinden in hun zorg voor kwetsbare patiënten.”

“Het tweede onderwerp is emotie. Deze moeilijke keuzes brengen emoties met zich mee. Volgens gespreksleiders hangt de rol van emoties af van de fase waar het moreel beraad zich in bevindt. In de beginfase kunnen emoties een signaal zijn van het geraakt zijn door de situatie.

Tijdens het proces van onderzoeken van de casus kunnen emoties zicht geven op waarden van de deelnemers, die onder de emoties schuilgaan. Emoties kunnen daarnaast teken zijn van de verantwoordelijkheid die zorgverleners voelen voor hun keuzes, waarbij er veel op het spel staat. In de concluderende fase kan er sprake zijn van opluchting en dankbaarheid of kan juist een gebrek aan opluchting worden ervaren. Dan kan moreel beraad helpen de last te delen.

“Het derde onderwerp is levensbeschouwing. Culturele en religieuze visies

bepalen hoe we tegen lijden, ziekte en dood aankijken en hoe we een morele kwestie formuleren. Levensbeschouwing kan volgens gespreksleiders een expliciete of impliciete rol spelen in moreel beraad. De expliciete rol betreft de religieuze overtuigingen van patiënten en professionals. Hier moet stereotypering van levensbeschouwing worden vermeden. Dit leidt tot vooroordelen en belemmert een open gesprek. De impliciete rol komt naar voren in waarden, die aangeven hoe deelnemers tegen het leven aankijken. Moreel beraad kan door levensbeschouwing bespreekbaar te maken, de existentiële dimensie van een casus laten zien. Dit kan voor gespreksleiders lastig zijn om te doen. Door de secularisatie ontbreekt soms de taal om daar woorden voor te vinden.

Levensbeschouwing

“Het bespreken van levensbeschouwing kan van toegevoegde waarde zijn, als het niet wordt uitgelegd in termen van religieuze en persoonlijke stellingnames, maar als uitnodiging om na te denken over het goede leven.

“Het bespreken van tragiek kan ons in alle kwetsbaarheid laten zien wat we waardevol en belangrijk vinden. Moreel beraad kan zorgverleners daarin ondersteunen door samen over een tragische situatie na te denken. Daarbij komen we in dit onderzoek drie spanningsvelden tegen:

- Bij bewustwording van schade is er een spanning tussen handelen en aanvaarden.
- Bij het erkennen van emoties is er een spanning tussen betrokkenheid en afstand.
- Bij levensbeschouwing is er een spanning tussen het besef van existentiële diepte - het gaat om wezenlijke vraagstukken - en aandacht voor actie: vooruit kijken naar dat wat daadwerkelijk gedaan kan worden.

“In deze spanningsvelden gaat het telkens om een zoeken naar balans tussen beide polen. Dit vraagt oefening. Moreel beraad kan zorgverleners in tragische situaties ondersteunen. Het bewust worden van schade, het erkennen van emoties en het adresseren van levensbeschouwing vraagt van zorgprofessionals het ontwikkelen van deugden. Daarbij gaat het om het zoeken naar de balans tussen aanvaarden en handelen, tussen betrokkenheid en afstand, tussen besef van existentiële diepte en vooruitkijken naar wat gedaan kan worden.

Gespreksleiders zijn belangrijk in het begeleiden van dit proces. Moreel beraad kan zo helpen kennis te ontsluiten die in tragiek verscholen ligt: kennis over het leven zelf en dat wat daarin van waarde is.”

Schilderen met een lens

De afgelopen zomer was er een buitenkansje voor het GSVU. Ons lid Marie-Jeanne van Hövell tot Westerfliet exposeerde in museum Jan te Amstelveen. Het was een overzichtstentoonstelling van haar fotografische werk dat zij gedurende een kwart eeuw had opgebouwd, ter gelegenheid van haar 70e verjaardag.

Marie-Jeanne bood aan om een rondleiding over de tentoonstelling te geven en daar hebben wij twee weken voor het begin van ons nieuwe seizoen graag gebruik van gemaakt. Ongeveer twintig GSVU-leden kwamen gewapend met hun museumjaarkaart bijeen op het dorpsplein in Amstelveen en kregen daarna van de kunstenares zelf een toelichting op haar werk. Marie-Jeanne was blij met de titel die men voor haar tentoonstelling had bedacht en inderdaad toepasselijker kon niet. Je waant je in de gouden eeuw met op alle foto's een spel van licht en schaduw, zoals de grote Nederlandse schilders ons uit die tijd hebben nagelaten.

Bovendien zijn de onderwerpen aan die tijd verwant. Marie-Jeanne's eerste serie foto's had oud Amsterdam in de winter (met sneeuw) als onderwerp. Niet toevallig als je zelf in de binnenstad woont, misschien, maar om vrijwel ongerepte sneeuw te fotograferen, had zij voor een serie toch wel zo'n dertig jaar nodig. Met haar Hasselblad-camera maakt zij gebruik van natuurlijk licht, wat geduld vraagt om het juiste moment vast te leggen. Deze kunde en oog voor detail en compositie zijn het kenmerk van een vakvrouw. In de beginperiode maakte Marie-Jeanne vooral analoge zwart-wit foto's, later ging zij, met behulp van een digitale back op haar

Hasselblad-camera, ook in kleur fotograferen. De onderwerpen verbreedden zich van stadsgezicht naar interieurfoto's van oude gebouwen, waarin hooguit een enkele persoon in klassieke kledij figureerde; tot portretfotografie en stillevens. Alle werk wordt gekenmerkt door rust, verstilling en een weemoedige sfeer. Zeker in deze jachtige tijd was het bezoek aan een tentoonstelling als deze een haast meditatieve bezigheid.

Een aantal GSVU-leden liet weten het spijtig te vinden de rondleiding te moeten missen. Misschien goed te weten dat het werk inmiddels ook te zien is in boekvorm, al is dit natuurlijk niet precies hetzelfde. In ieder geval was het voor ons een mooi uitje, voorafgaand aan de dagtocht. Met dank aan Marie-Jeanne.

Marie-Jeanne heeft de catalogus van de tentoonstelling voor een paar GSVU-leden gesigineerd, maar zal dat vast wel voor anderen ook willen doen op een van onze bijeenkomsten (vraag dan wel of ze ook komt). De catalogus 'Schilderen met een lens' bevat 70 van de tentoongestelde foto's. De paperback is gepubliceerd door Waanders Uitgevers, ISBN 9789462624825, en kost € 24,95.

Als er men meer geld kan en wil besteden en ruimte aan de muur heeft, kan er ook werk in kleine oplage gekocht worden.

De prijzen variëren, afhankelijk van de grootte, van € 900 tot € 4.500.

An Greven

Gezelschap Senioren VU/VUmc

Het Gezelschap Senioren telt ruim 200 leden die de VU en VUmc door (vervroegde) pensionering hebben verlaten. De structuur van het Gezelschap Senioren is een vereniging die is opgericht in 1993. Het doel is 'aan de leden de gelegenheid bieden tot het behoud van contacten met medewerkers en collega's van de VU en haar gelieerde instellingen'. Daarnaast is er tijdens de bijeenkomsten van het Gezelschap Senioren gelegenheid om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen. Meer weten? Kijk op www.gsvu.nl.

Bestuur

Voorzitter	Ton van Lambalgen (gsvu.voorzitter@gmail.com)
Vicevoorzitter	An Greven (vicevoorzitter.gsvu@gmail.com)
Secretariaat	Inge Schadee-Eestermans (secretaris.gsvu@gmail.com) Peter de Haan
Penningmeester	Ellie Pauëlsen (penningmeester.gsvu@gmail.com) An Greven
Evenementen	Rob Meijer (evenementen.gsvu@gmail.com)
Redactie	Monique Krinkels (redactie.gsvu@gmail.com)

Contactgegevens

Postadres	De Boelelaan 1105 1081 HV Amsterdam
Website	www.gsvu.nl
Telefoon	Inge Schadee-Eestermans, 06-51625237
Bankrekening	NL64 INGB 0004 0530 80

Colofon GSVU Nieuws

Redactie/layout	Monique Krinkels
Druk & Bindwerk	Huisdrukkerij der Vrije Universiteit
Foto cover	Peter de Haan

Het Gezelschap Senioren VU/VUmc wordt mede mogelijk gemaakt door

